

CYNLLUN LLESIANT LLEOL CEREDIGION

ADRODDIAD BLYNYDDOL 2020-21

Cynnwys

	Tudalen
Rhagair	3-4
Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015	5
Datganiad COVID-19	6-7
Cyflawni'r Cynllun Llesiant Lleol	7
Grŵp Prosiect Newid Hinsawdd ac Adnoddau Naturiol	8-11
Grŵp Prosiect Deall ein Cymunedau	12-16
Grŵp Prosiect Cyd-leoli ac Integreiddio Gwasanaethau Rheng Flaen	17-19
Grŵp Prosiect Menter ac Arloesedd	20-22
Grŵp Prosiect Hyfforddiant Cydnerthedd	23-26
Grŵp Prosiect Atebion Cymdeithasol a Gwyrdd ar gyfer Iechyd	27
Is-grwpiau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus	27-30
(i) Is-grŵp Tlodi	
(ii) Grŵp Adsefydlu Ffoaduriaid	
(iii) Fforwm Dyfodol Dwyieithog Ceredigion	
Ymgynghoriadau a Chyflwyniadau Ychwanegol	30

Rhagair

Croeso i Adroddiad Blynyddol Cynllun Llesiant Lleol Ceredigion 2020-21. Mae'r adroddiad hwn yn amlygu'r camau a gymrwyd gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) Ceredigion i gyflawni'r nodau a gyflwynwyd yn ein Cynllun Llesiant Lleol i Geredigion. Mae'n amlinellu'r gwaith a wnaethpwyd gan bartneriaid BGC er mwyn cyflawni ein 'dyletswydd llesiant' ar y cyd, i wella llesiant economaidd, amgylcheddol, diwylliannol a chymdeithasol pobl a chymunedau yng Ngheredigion.

Yng ngoleuni'r heriau a wynebwyd dros y 12 mis diwethaf, ac o ganlyniad uniongyrchol i'r Coronafeirws, rydym wedi ceisio gwisgo 'lens Covid' yn ystod yr holl drafodaethau a'r holl gamau a gymrwyd yn ystod y cyfnod diwethaf. Bu hyn yn hanfodol gan bod partneriaid wedi gwneud gwaith diflino yn unigol ac ar y cyd er mwyn ymateb i'r heriau sydd wedi codi. Mae pob sefydliad partner wedi dangos eu hymrwymiad a'u cefnogaeth i lesiant preswylwyr, busnesau a chymunedau Ceredigion mewn ffordd glir, ac wrth i ni symud yn ofalus ac mewn ffordd gadarnhaol i gyfnod adfer, mae gwisgo 'lens' Covid' yn mynd yn bwysicach fyth er mwyn ein tywys i gyd mewn ffordd ddiogel a phriodol ar hyd y llwybr i'r dyfodol.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, rydym wedi manteisio ar y cyfle i adolygu ein blaenoriaethau a'n ffrydiau gwaith er mwyn sicrhau ein bod yn canolbwyntio ein sylw a'n hymdrechion ar y prif themâu ar draws y Sir. Ail-osodwyd blaenoriaethau ac mae'n iawn bod camau gweithredu dros y 12 mis diwethaf wedi canolbwyntio ar y manau lle y mae ein dylanwad ar y cyd yn ychwanegu gwerthu y tu hwnt i'r hyn yr ydym yn ei wneud eisoes fel sefydliadau unigol.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, rydym wedi profi ffordd hollol wahanol o weithio ac mae hyn wedi rhoi ffocws o'r newydd ar bwysigrwydd gweithio mewn partneriaeth a chydgyhyrchu datrysiadau. Mae'r holl bartneriaid wedi bod yn cydweithio o ganlyniad i'r sialensiau eithriadol, ac mae cysylltiadau agosach fyth wedi arwain at gynyddu gweithrediad ymarferol mecanweithiau sefydledig er mwyn cydweithio er lles pawb. Mae hyblygrwydd wedi bod yn allweddol, o ran y cyd-destun strategol a'r ymyriadau ymarferol y bu gofyn eu cyflawni o ganlyniad i'r pandemig.

Yn ystod 2020-21, mae dull wedi'i dargedu sy'n seiliedig ar gamau gweithredu allweddol wedi arwain at ganlyniadau cadarnhaol, a cheir cyswllt uniongyrchol rhwng y rhain a llesiant unigolion, busnesau a grwpiau cymunedol ar draws Ceredigion. Trwy gydol y flwyddyn hon, buddsoddwyd amser ac ymdrech yn y broses o addasu arferion gwaith, gan geisio cynnwys mwy o bobl a chymunedau bob amser ar y daith hon o wella'u llesiant.

Yng ngoleuni'r sialensiau parhaus yn sgil pandemig y coronafeirws, unwaith eto, mae Adroddiad Blyneddol eleni yn fwy cryno, ond mae'n iawn bod ein taith yn parhau i roi sylw i'n Nodau Llesiant a chyflawni ein gweledigaeth ar gyfer dyfodol economaidd, amgylcheddol, cymdeithasol a diwylliannol Ceredigion.

Hoffem gydnabod yr ymrwymiad a'r cymorth a ddangoswyd gan bartneriaid, gan ddiolch iddynt am eu cydnabyddiaeth barhaus o bwysigrwydd cydweithio er budd gwella llesiant pobl a chymunedau Ceredigion.

Y Cyngorydd Ellen ap Gwynn, Cadeirydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn rhoi diben cyffredin sy'n rhwymo mewn cyfraith ar ffurf saith Nod Llesiant a phum Dull o Weithio a gynlluniwyd i gynorthwyo a darparu gwasanaeth cyhoeddus sy'n bodloni anghenion y presennol heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i fodloni eu hanghenion eu hunain.

Pum Dull o Weithio

Hirdymor

Pwysigrwydd sicrhau cydbwysedd rhwng anghenion tymor byr a'r angen am ddiogelu'r gallu i ddiwallu anghenion tymor hir hefyd.

Atal

Sut gall gweithredu i atal problemau rhag digwydd neu waethygu helpu cyrff cyhoeddus i gyflawni eu hamcanion.

Integreiddio

Ystyried sut gall amcanion llesiant y corff cyhoeddus effeithio ar bob un o'r nodau llesiant, ar bob un o'u hamcanion eraill, neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill.

Cydweithio

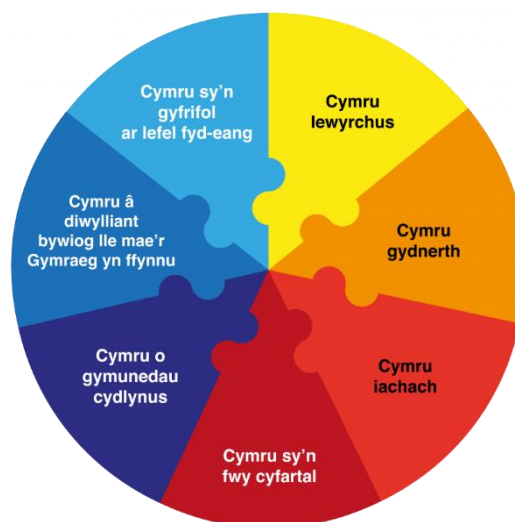
Gallai cydweithredu ag unrhyw berson arall (neu wahanol adrannau yn y corff ei hun) helpu'r corff i fodloni ei amcanion llesiant.

Cynnwys

Pwysigrwydd cynnwys pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal maent yn ei gwasanaethu.

Y Saith Nod Llesiant

Datganiad COVID-19

O ganlyniad uniongyrchol i bandemig y Coronafeirws, adolygwyd gweithrediad camau gweithredu'r Grwpiau Prosiect. Ar ôl penderfynu atal cyfarfodydd yn gynnar yn ystod 2020-21, mae Grwpiau Prosiect wedi ailddechrau ar-lein, trwy ddilyn dull gweithredu priodol fesul cam, a chan ymgysylltu gyda phartneriaid mewn ffordd gadarnhaol trwy gyfrwng datrysiadau cyfarfod o bell. Roedd hyn yn dilyn 4 mis cyntaf heriol iawn yn 2020/21, lle y cafodd staff ar draws aelodau partner eu hadleoli a gweithredwyd cymorth ar y cyd yn ystod yr ymateb brys.

Cynhaliwyd cyfarfod cyntaf BGC yn 2020-21 ym mis Gorffennaf 2020 trwy drefniant rhith. Mae'n iawn bod y trafodaethau ar yr adeg hon wedi canolbwyntio ar effaith COVID-19, a arweiniodd at y Bwrdd yn rhoi ystyriaeth fanwl i ymatebion priodol i'r sialensiau a oedd wedi codi. Cytunwyd annog pob Grŵp Prosiect i gynnal adolygiad llawn o'i flaenoriaethau, gan amlinellu ei flaengynllun gweithredu.

Y Grŵp Prosiect cyntaf a ailddechreuodd ar ei waith oedd Grŵp Prosiect Deall ein Cymunedau, yr oedd ei aelodaeth yn manteisio ar arbenigedd personél a fu'n ymwneud gyda'r gwaith uniongyrchol o gynllunio a darparu gwasanaethau cymorth er mwyn cynorthwyo cymunedau. Gwelwyd pob partner yn dangos ymrwymiad brwd i'r gwaith ac roeddent yn dymuno cynorthwyo trwy wneud cyfraniad cadarnhaol. Yn ystod 2020-21, mae'r Grŵp Prosiect hwn wedi ceisio sicrhau bod lleisiau wedi cael eu clywed, bod canllawiau wedi cael eu datblygu a bod datrysiadau wedi cael eu gweithredu. Gan weithio mewn partneriaeth a sicrhau cyfranogiad cryf o'r 3ydd sector yn ystod 2020-21, mae'r grŵp wedi rhoi pwyslais mawr ar bwysigrwydd ymgysylltu cymunedol, cyd-greu datrysiadau a phwysigrwydd hanfodol cynyddol manteisio ar gryfder capasiti gwirfoddolwyr er mwyn datblygu cydnerthedd cyson ar draws partneriaid a rhyngddynt.

O fis Medi 2020 ymlaen, gwelwyd cyfarfodydd Grwpiau Prosiect eraill yn ailgychwyn. Mae cyfarfodydd grwpiau prosiect Newid Hinsawdd ac Adnoddau Naturiol, Cyd-leoli ac Integreiddio gwasanaethau rheng flaen, Hyfforddiant Cydnerthedd a Menter ac Arloesedd bellach wedi ailgychwyn. Nid yw Grŵp Prosiect Atebion Cymdeithasol a Gwyrdd ar gyfer lechyd, dan Gadeiryddiaeth Cyfarwyddwr lechyd Cyhoeddus Bwrdd lechyd Prifysgol Hywel Dda, wedi cyfarfod ers dechrau 2020, pan gynhaliodd ei symposiwm rhanbarthol ym Mhrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant yn Llanbedr Pont Steffan. Yn ystod y gweithdai a gynhaliwyd yn y digwyddiad partneriaeth hwn, nodwyd nifer o feysydd allweddol i ganolbwyntio arnynt, fodd bynnag, oherwydd ystyriaethau sy'n ymwneud â chapasiti a blaenoriaethau brys, dim ond cynnal briff gwylio dros ddatblygiadau yn y sector trwy blatfform gwybodaeth Basecamp y mae'r grŵp hwn wedi llwyddo i'w wneud. Mae syniadau o Geredigion, rhanbarth Gorllewin Cymru ac yn wir, Cymru gyfan, yn parhau i gael eu rhannu rhwng partneriaid, gyda'r nod o barhau gyda'r gwaith hanfodol hwn a fydd yn cynorthwyo'n fawr yn ystod y cyfnod adfer.

Mae cynnal cyfarfodydd partneriaeth rhith wedi arwain at gynrychiolaeth a chyfranogiad uwch gan ran fwyaf y partneriaid. Mae pob Grŵp Prosiect wedi cwblhau adolygiad llawn o'u blaenoriaethau, gan amlinellu eu Cynlluniau Gweithredu newydd ar gyfer 2020/21. Roedd yr adolygiad hwn wedi galluogi pob Grŵp Prosiect i wisgo lens COVID wrth bennu eu blaenoriaethau a'u Cynllun Gweithredu. Bu hwn yn ddatblygiad cadarnhaol iawn wrth i bartneriaid feithrin perthnasoedd a ffurfiwyd dros flynyddoedd blaenorol ac mae sefydliadau wedi cyfrannu i'r gwaith o gydgyhyrchu'r Cynlluniau Gweithredu newydd. Yn ogystal, mae partneriaid wedi dangos ymrwymiad pellach i dasgau unigol trwy gyfrwng rôl gweithredu uniongyrchol trwy Grwpiau Gorchwyl a Gorffen. Mae hyn yn arbennig o wir gyda Grŵp Prosiect Deall ein Cymunedau a Grŵp Prosiect Newid Hinsawdd ac Adnoddau Naturiol. Gellir gweld rhagor o fanylion am waith y Grwpiau Gorchwyl a Gorffen, ynghyd â blaenoriaethau pob Grŵp Prosiect unigol yn Adran 3.

Cyflawni'r Cynllun Llesiant Lleol

Cyflawnir y cynllun Llesiant Lleol, a gytunwyd gan Fwrdd Gwasanaethau Ceredigion ar 16 Ebrill 2018, trwy gyfrwng Grwpiau Prosiect, sy'n cynnwys swyddogion perthnasol ar draws partneriaid BGC. Mae'r Grwpiau Prosiect hyn yn manteisio ar sgiliau ac arbenigedd unigolion sy'n meddu ar wybodaeth arbenigol berthnasol ac sy'n ceisio cynrychioli amrywiaeth ein cymunedau ar draws Ceredigion.

Creu cymunedau amgylcheddol gyfrifol a diogel sy'n medru addasu ac ymateb i effeithiau newid hinsawdd.

Cefnogi cymunedau i wella eu perthynas â'r amgylchedd naturiol a pharatoi ar gyfer tywydd eithafol.

Blaenoriaethau a Adolygwyd

Un o brif amcanion y Grŵp Prosiect hwn yw cynorthwyo cymunedau a gwella eu perthynas gyda'r amgylchedd naturiol, a thrwy hynny, eu paratoi ar gyfer tywydd eithafol. Nododd BGC bod y nod hwn yn flaenoriaeth oherwydd y deallir yn eang bod newid hinsawdd yn fygythiad cydnabyddedig i'n dyfodol hirdymor, ynghyd ag effaith bywyd modern ar ein hasedau naturiol yn yr un modd.

Ar gyfer 2020/21, roedd y camau gweithredu a gydgyhyrchwyd ar gyfer y Grŵp Prosiect hwn fel a ganlyn:

- Paratoi cais am gyllid i'w gyflwyno i NRW a chyflawni camau gweithredu y cytunwyd arnynt.
- Aelodau'r grŵp i rannu arfer da a chynorthwyo trafodaethau'r Grŵp Prosiect mewn ffordd weithredol.
- Ystyried prosiectau peilot a rhaglenni cymorth eraill.

Camau allweddol a gyflawnwyd yn ystod 2020/21

1. Ailgyssylltu gyda byd Natur

Ym mis Rhagfyr 2020, penodwyd Resources for Change (R4C) Cyf gan Gyngor Sir Ceredigion, a chan weithredu ar ran y Grŵp Prosiect Newid Hinsawdd ac Adnoddau Naturiol, i nodi tir cyhoeddus yn y sir sy'n hygyrch ac sy'n hyrwyddo bioamrywiaeth ac iechyd a lles.

Prif elfennau'r adroddiad:

- Diben yr adroddiad hwn oedd nodi ffyrdd o wella bioamrywiaeth, a chynyddu'r cyfleoedd ar gyfer cysylltiadau rhwng pobl a byd natur.
- Mae'r gwaith wedi llunio rhestr hir o safleoedd cyhoeddus sy'n bodloni meini prawf SINC (Safleoedd o Bwysigrwydd er Cadwraeth Natur), neu y mae ganddynt y potensial i fodloni'r rhain, yn ogystal â safleoedd hygyrch y byddant yn gwella'r cyfleoedd i bobl ddeall a mwynhau byd natur a mannau gwyrdd lleol yn well, a gwella'u hiechyd a'u lles.
- Yn ogystal â llunio rhestr hir o dros 170 o safleoedd cyhoeddus y mae ganddynt botensial gwella ecolegol / cymunedol, nodwyd saith prosiect thematig posibl, y byddant yn galluogi mynediad uniongyrchol i fyd natur. Mae'r themâu hyn yn cynnwys 57 safle y maent wedi'u gwasgaru ar draws y Sir.

- Nodwyd cyfleoedd sy'n cynnwys plannu coed, garddio, cerdded a beicio, casglu sbwriel, creu llochesi bywyd gwyllt a phrosiectau celf cymunedol. Ceir potensial ar gyfer mynediad i bawb trwy wneud gwelliannau i lwybrau ac ystyried lleoliadau y maent yn agos iawn i gymunedau neu mewn cymunedau. Mae'r cynefinoedd yn amrywio o rai arfordirol, gweirgloddiau, coetir a rhai mewn ardaloedd trefol.

Mae'r safleoedd hyn fel a ganlyn:

- ABERAERON: **Prif Thema:** Creu ac Adfer Glaswelltir Lled-naturiol
- ABERYSTWYTH: **Prif Thema:** Prosiectau Bywyd Gwyllt Cymunedol
- ABERTEIFI: **Prif Thema:** Afon Teifi a Pheillwyr
- LLANBEDR PONT STEFFAN: **Prif Thema:** Coetir a Bywyd Gwyllt Dŵr Croyw
- LLANDYSUL: **Prif Thema:** Creu ac Adfer Glaswelltir Lled-naturiol
- LLANILAR: **Prif Thema:** Llwybr Cerdded Bywyd Gwyllt Cylchol
- CEINNEWYDD I LANARTH: **Prif Thema:** Prysgrdir arfordirol ac ansawdd dŵr

Amlinellwyd ffynonellau ariannol posibl ym mis Mawrth 2021 ar gyfer y prosiectau thema uchod, y byddant yn cynnig ffocws allweddol i'r Cynllun Gweithredu yn y dyfodol ar gyfer y Grŵp Prosiect hwn, yn ogystal â chreu cysylltiadau gyda'r Grwpiau Prosiect eraill.

".....sefydlwyd Grŵp Gorchwyl a Gorffen er mwyn cynorthwyo'r broses o ddatblygu camau allweddol a nodwyd gan yr adroddiad hwn a gomisiynwyd, a'u gyrru yn eu blaen, ar draws safleoedd cyhoeddus."

2. Ymgyrch Caru Lle Rydych yn Byw

Lansiwyd yr ymgyrch ar 25 Ionawr 2021, gyda thri maes gweithredu ar gyfer grwpiau cymunedol, neu unigolion. Gwelwyd y neges wreiddiol ar Facebook dros 1000 gwaith ac mae'r niferoedd sy'n ymweld â'r plattform yn parhau i godi.

".....gellir gweld manylion llawn yr ymgyrch hon i unigolion a grwpiau cymunedol trwy droi at [Caru Lle Rydych Chin Byw](#)."

Mae prif elfennau'r ymgyrch yn cynnwys:

O'ch Gardd: Cynorthwyo grwpiau i blannu gartref ac i ystyried gweithgarwch plannu cymunedol wrth i'r cyfyngiadau gael eu codi.

- Rhannwyd dolenni gydag "Adam yn yr Ardd" – blog fideo dwyieithog ynghylch garddio, sy'n cynnwys fideos ar gyfer y rhai sy'n dysgu Cymraeg.
- Cyswllt gyda busnes bach lleol, "Harvst", sy'n cynhyrchu tai gwydr deallus ac y mae ganddynt ethos cryf o annog gweithgarwch tyfu bwyd.
- Cyswllt gyda'r Ardd Fotaneg yng Nghaerfyrddin – Blog am gynorthwyo Gwenyn
- Cynorthwywyd grwpiau cymunedol ar draws Ceredigion i blannu hadau/planhigion ar gyfer y Diwrnod Myfyrio Cenedlaethol.

- Datblygir cynlluniau gyda sawl cynllun tyfu bwyd cymunedol – y gobaiith yw ffurfio rhwydwaith yng Ngheredigion.

O'ch Calon: Yn gysylltiedig gyda cerdded i ddechrau, gyda'r syniad o baentio cerrig i'w rhoi yn eich cymuned leol er mwyn i bobl ddod o hyd iddynt pan fyddant yn cerdded:

- Gweithredoedd er mwyn 'caru' eich ardal leol, sy'n gysylltiedig gyda "Naturehood", prosiect cymunedol gan Earthwatch Europe sy'n gweithio i ddadwneud y dirywiad mewn bywyd gwyllt.
- Cyfieithu taflenni ffeithiau sy'n nodi syniadau er mwyn galluogi pobl i gynorthwyo eu hamgylchedd lleol
  - Creu coridor bywyd gwyllt
  - Creu pentyrrau dail a boncyffion
  - Creu pwll bywyd gwyllt a defnyddio blodau fel peillwyr
- Blog sy'n canolbwyntio ar Wiwerod Coch yng Ngheredigion.
- Gweithredu lleol ar y cyd fel y murlun ar gyfer Awr y Ddaear yn Aberteifi.
- Gweithio gyda grwpiau lleol er mwyn cynorthwyo eu gwaith cymunedol e.e. Caru Aber.
- Ystyried sut y gellir defnyddio'r ymgyrch er mwyn cynorthwyo cymunedau ymhellach wrth i'r cyfyngiadau gael eu llacio.

O'ch Drws Ffrynt: Gofynnwyd i bobl rannu profiadau cadarnhaol o deithiau cerdded yn y gymuned. Rhannu manylion o'r manau lle y maent yn cerdded a'r gwahanol bethau y maent yn eu gweld.

- Erthyglau yn y wasg leol er mwyn codi ymwybyddiaeth o'r ymgyrch ac er mwyn annog pobl i gyflwyno'u llwybrau cerdded a'u lluniau.
- Rhannu teithiau cerdded Caru Ceredigion.
- Cysylltiadau gyda Cerdded er Lles Ceredigion, i hyrwyddo'u teithiau cerdded rhith. Nodwyd cyfleoedd i ymuno â theithiau cerdded cymunedol, darparu hyfforddiant arweinwyr Gwirfoddolwyr a chymorth Cymheiriaid ar gyfer y dyfodol.
- Gweithio gyda Cered a phreswylwyr cartrefi gofal lleol i ddatblygu taflenni ffeithiau dwyieithog o blanhigion ac adar brodorol i bobl eu hadnabod pan fyddant yn cerdded ac yn garddio. Ystyrir canllawiau ar gyfer gerddi synhwyraidd hefyd sy'n cynnwys perlysiâu a phlanhigion persawrus.

Mae'r prosiect hwn wedi canolbwyntio ar feithrin perthnasoedd gyda grwpiau cymunedol sy'n datblygu gwahanol brosiectau tyfu cymunedol – amlygir y rhain hefyd fel rhan o wythnos arddio genedlaethol a gellir gweld manylion dolenni defnyddiol isod:

“.....mae dolenni defnyddiol sy'n darparu gwybodaeth ychwanegol ar gael trwy droi at :

[*Tyfu Cymunedol*](#)

[*Adam yn yr Ardd*](#)

[*Diwrnod Cenedlaethol o Fyfyrdod*](#)

[*O'ch Drws Blaen*](#) “

Rhannu arfer da a chynyddu gwybodaeth

Mae'r elfennau hyn yn hanfodol er mwyn cynnig sylfaen ar gyfer gwaith y Grŵp Prosiect hwn ac felly, sefydlwyd Grŵp Gorchwyl Ymchwil bach yn ystod 2020/21.

Roedd ffocws y Grŵp Gorchwyl hwn yn ymwneud â chynnwys Partneriaid mewn Prosiect Peilot Cydnerthedd yr Hinsawdd a ariannwyd gan NRW, a oedd yn rhoi ffocws arbennig ar lunio Cynlluniau Cydnerthedd Cymunedol wedi'u hymwreiddio. Roedd y gwaith hwn yn ymwneud â Chydnerthedd yr Hinsawdd – cynllunio ar gyfer dyfodol gwahanol o ganlyniad i'r newid hinsawdd yr ydym eisoes wedi cael ein clymu iddo a'i nod oedd cynnig trosolwg o effeithiau'r hinsawdd a'r risgiau i'r Dref, gan amlinellu'r blaenoriaethau i sefydliadau, grwpiau cymunedol ac unigolion weithio arnynt er mwyn meithrin cydnerthedd.

Yn ogystal, mae'r Grŵp Prosiect hwn wedi ystyried strategaethau allweddol a ddatblygwyd gan bartneriaid ac ystyriaeth uniongyrchol cyfranogiad myfyrwyr mewn mentrau er mwyn gwella gweithgareddau yn y dyfodol.

“.....sefydlwyd Grŵp Gorchwyl a Gorffen er mwyn ystyried cyfleoedd ymchwil, gan fanteisio ar sgiliau myfyrwyr israddedig ac ôl-raddedig trwy gynnig cyfleoedd i gymryd rhan uniongyrchol mewn meysydd prosiect allweddol.”

Camau arfaethedig yn y dyfodol

Bydd y blaengynllun gweithredu ar gyfer y Grŵp Prosiect hwn yn parhau i ganolbwyntio ar gynigion yn adroddiad cwmpasu Ailgysylltu Byd Natur, parhad a datblygiad pellach camau cymunedol sy'n canolbwyntio ar rannu arfer da gydag Ymgyrch Caru lle Rydych yn Byw a'r arfer parhaus o gysylltu camau gweithredu y prosiect gyda phrif strategaethau sefydliadau partner.

Rhoddir pwyslais ar gadw golwg barcud ar y cynlluniau adfer wrth i ni ddod allan o bandemig COVID-19.

Creu amodau addas fel y gall cymunedau gefnogi unigolion o bob cefndir i fyw bywydau annibynnol a chyflawn.

Datblygu a chynnal rhwydweithiau cymdeithasol a chyfleoedd diwylliannol ac ieithyddol er mwyn gwella llesiant a sicrhau annibyniaeth.

Blaenoriaethau a Adolygwyd

Fel y soniwyd yn flaenorol, Grŵp Prosiect Deall ein Cymunedau oedd y cyntaf i ailddechrau ar ôl dyfodiad pandemig COVID-19, er mwyn sicrhau gweithgarwch hanfodol i rannu gwybodaeth rhwng cymunedau a gwasanaethau cyhoeddus yn ystod cyfnod pan oedd hi'n hollbwysig ymateb yn gyflym er mwyn cynorthwyo'r rhai mwyaf agored i niwed yn ein cymunedau. Roedd hyn yn arbennig o bwysig oherwydd roedd gan natur wledig Ceredigion, teneurwydd y boblogaeth yn ei hanheddau a sialensiau gan gynnwys ynysigrwydd ac allgáu digidol y potensial i waethygu oherwydd effaith COVID-19. Cynhaliwyd adolygiad o'r blaenoriaethau cyfredol er mwyn sicrhau bod gwaith y Grŵp Prosiect yn bodloni anghenion cymunedau a sefydliadau partner yng ngoleuni'r pandemig, gan gydnabod y dylai'r rhaglen waith barhau i fod yn hyblyg er mwyn ymateb i newidiadau mewn amgylchiadau pan fo hynny'n briodol.

Ar gyfer 2020/21, roedd y camau gweithredu a gydgynhyrchwyd ar gyfer y Grŵp Prosiect hwn fel a ganlyn:

- Nodi cymunedau daearyddol a chymunedau o ddiddordeb – Data ac asedau cymunedol.
- Datblygu rhaglen ymgysylltu gyda chymunedau a chytuno ar ddiben a neges glir er mwyn cyfleu'r weledigaeth ac annog cyfranogiad – Ymgysylltu a Chyfathrebu.
- Gweithio gyda chymunedau er mwyn deall eu hasedau – gan gynnwys adeiladau, pobl, sgiliau, gweithgareddau, digwyddiadau a gwasanaethau – Data ac asedau cymunedol.
- Cynorthwyo cymunedau i weithio fel Byrddau Gwasanaeth Cymunedol – Cydgynhyrchu.

Camau allweddol a gyflawnwyd yn ystod 2020/21

1. Data ac Asedau Cymunedol

Mae'r Grŵp Prosiect wedi parhau i gasglu adroddiadau a chanlyniadau gan ymarferion ymgysylltu cymunedol a gynhaliwyd yn ddiweddar. O ganlyniad i gyfyngiadau COVID-19, penderfynwyd oedi rhai ymarferion a phrosiectau am gyfnod, megis y Cynlluniau Bro, wrth ailystyried cyfleoedd ymgysylltu a rhoi ffocws ar ymgynghori digidol yn hytrach nag ymgynghori wyneb yn wyneb. Mae ymgynghoriadau cymunedol wedi cynnwys y rhai a gynhaliwyd gan Cered yn Aberaeron ac yn Llanbedr Pont Steffan, gan Ddyfodol Gwledig yn Llandysul a Cheinewydd, gan Cynnal y Cardi yn Llanbedr Pont Steffan a Llangrannog, a chan CAVO yn Llandysul, Aberteifi a

Phenparcau. Mae casglu adborth ac adroddiadau o ymarferion megis y Cynlluniau Bro a gweithgarwch ymgysylltu cymunedol yn caniatáu mwy o ddealltwriaeth o'r angen, gan adnabod meysydd gwaith posibl ar gyfer y dyfodol.

Er mwyn bod yn barod ar gyfer yr Aseiad Llesiant Lleol nesaf, a gynhelir yn 2021/2022, sefydlwyd Grŵp Gorchwyl a Gorffen o'r Grŵp Prosiect hwn er mwyn cynorthwyo'r broses o ddatblygu'r cynllun ymgysylltu a chyfathrebu drafft. Wrth i gyswilt sefydliadau BGC ymestyn ymhell mewn cymunedau, bydd arbenigedd y Grŵp Prosiect yn werthfawr iawn wrth nodi rhanddeiliaid a digwyddiadau allweddol lle y bydd modd cyflawni gweithgarwch ymgysylltu am yr Aseiad Llesiant Lleol. Bydd y broses hon yn hollbwysig wrth gyrraedd y cymunedau hynny sy'n ddifreintiedig, sydd ar y cyrion ac nas clywir eu llais yn aml iawn, gan sicrhau bod eu lleisiau yn cael eu clywed ac yr ystyrir eu hanghenion. Yn ogystal, bydd aelodau'r Grŵp Prosiect yn cymryd rhan mewn gweithdy wedi'i hwyluso er mwyn coladu eu hystyriaethau a'u harbenigedd trwy gyfrwng poliau, byrddau gwyn rhith a thrafodaeth ynghylch themâu llesiant yng nghydestun deall ein cymunedau.

".....sefydlwyd Grŵp Gorchwyl a Gorffen er mwyn cynorthwyo'r broses o ddatblygu'r cynllun ymgysylltu a chyfathrebu drafft ar gyfer yr Aseiad Llesiant Lleol nesaf."

2. Ymgysylltu a Chyfathrebu

Caiff datblygiadau ynghylch Writemedia ac Engagement HQ eu hadrodd i'r Grŵp Prosiect o hyd, gyda'r nod o ddefnyddio'r plattfformau ymgysylltu digidol hyn fel storfa ar gyfer adroddiadau ymgysylltu. Mae datblygiad Engagement HQ wedi parhau i fod yn heriol o ganlyniad i gapasiti partneriaid yn ystod COVID-19, ond y gobraith yw y gellir defnyddio'r plattfform yn y dyfodol fel offeryn ar gyfer ymgysylltu parhaus er mwyn lleihau nifer yr ymarferion ymgynghori cymunedol gymaint ag y bo modd. Mae'r Grŵp Prosiect wedi cynnal trafodaethau ynghylch sut y gellir defnyddio Engagement HQ er mwyn cynorthwyo dull Cyllidebu Cyfranogol yng Ngheinewydd, yn dilyn llwyddiant prosiect tebyg a ariannwyd gan Gomisiynydd yr Heddlu a Throseddau ar draws 3 ardal y sir. Bydd hyn yn datblygu gwaith Severn Wye dan Raglen Dyfodol Gwledig yn yr ardal, y maent wedi bod yn cynorthwyo'r gymuned i fapio asedau lleol, nodi materion sy'n gysylltiedig â byw mewn ardal wledig a chynnig syniadau sy'n seiliedig ar arfer da er mwyn helpu i gyfrannu at ddatrysiaid. Yn ogystal, mae'r Grŵp Prosiect yn parhau i archwilio cysylltiadau gyda [Deall Lleoedd Cymru](#) fel ffynhonnell data cymunedol, gan ystyried sut y gallai gysylltu gyda a chyfrannu at yr Aseiad Llesiant Lleol.

Mae cyfathrebu effeithiol yn parhau i fod yn hanfodol i waith y Grŵp Prosiect, ac nid yw hyn fyth wedi bod yn fwy hanfodol nag yr oedd yn ystod dyddiau cynnar y pandemig. Trefnodd CAVO gyfarfodydd wythnosol gyda threfnwyr Grwpiau Cymorth Lleol, ac adroddwyd unrhyw adborth, sialensiau a meysydd arfer da yn ôl i'r aelodau yn ystod cyfarfodydd y Grŵp Prosiect. Cynhaliwyd ymarfer mapio, gyda'r nod o

gofnodi gwasgariad daearyddol darparwyr cymorth ar draws Ceredigion, gan gynnwys banciau bwyd, grwpiau cymorth cymunedol, cynghorau tref a chymuned a grwpiau CFFI. Bu'r ymarfer hwn yn hanfodol wrth nodi unrhyw ardaloedd yn y sir nad ydynt yn cael eu gwasanaethu gan unrhyw rwydweithiau cymorth, gan ganiatáu gweithredu mecanweithiau er mwyn cynorthwyo cymunedau lle y gwelwyd llai o ddarpariaeth. Wrth i neges Arhoswch Gartref ddod yn fwy clir a gweithredwyd dulliau cyfathrebu amgen, roedd hi'n hanfodol i'r Grŵp Prosiect bod negeseuon hanfodol yn parhau i gyrraedd y rhai yr oeddent yn dioddef allgáu digidol yn y sir. O ystyried hyn, lluniwyd dogfen Cynllun Cyfathrebu byw ac fe'i gosodwyd ar wefan MS Teams y Grŵp Prosiect, ac roedd yn cyfeirio at lwybrau cyfathrebu amrywiol a meysydd arfer da er mwyn cyrraedd cymunedau ar-lein ac all-lein. Yn ogystal, cafodd y Grŵp Prosiect gyflwyniad gan Radio Aber, sy'n canolbwyntio ar hwyluso negeseua rhwng cymunedau a gwasanaethau cyhoeddus trwy amrywiaeth o ffyrdd, gan gynnwys hysbysebu a ffonio i mewn.

"Cynhaliwyd ymarfer mapio, gyda'r nod o gofnodi gwasgariad daearyddol darparwyr cymorth ar draws Ceredigion, gan gynnwys banciau bwyd, grwpiau cymorth cymunedol, cynghorau tref a chymuned a grwpiau CFFI. Bu'r ymarfer hwn yn hanfodol wrth nodi unrhyw ardaloedd yn y sir nad ydynt yn cael eu gwasanaethu gan unrhyw rwydweithiau cymorth."

3. Adfer ar ôl COVID-19

Cyn i'r cyfnod clo lacio am y tro cyntaf, sefydlwyd is-grŵp o'r Grŵp Prosiect er mwyn cynorthwyo a chynghori ynghylch ailagor lleoliadau cymunedol mewn ffordd ddiogel. Sefydlwyd panel aml-asiantaethol o arbenigwyr ac maent yn parhau i gyfarfod bob wythnos i drafod ymholiadau, monitro sialensiau a rhannu gwybodaeth. Cynhaliwyd nifer o sesiynau briffio rhith gyda chynrychiolwyr lleoliadau cymunedol, ac mae niferoedd da wedi mynychu'r rhain. Mae templedi asesiadau risg, cyngor ynghylch glanhau, gweithdrefnau tracio ac olrhain, yn ogystal â'r canllawiau diweddaraf gan Lywodraeth Cymru a CGGC, yn parhau i gael eu cynnig ar-lein a thrwy gyfrwng y sesiynau briffio byw, lle y caiff cynrychiolwyr lleoliadau cymunedol eu hannog i ofyn cwestiynau i'r panel am eu gweithgareddau / lleoliadau penodol nhw. Mae'r Panel wedi bod yn llwyddiannus wrth hysbysu a dylanwadu ar benderfyniadau cenedlaethol sy'n seiliedig ar yr angen lleol.

".....sefydlwyd is-grŵp er mwyn cynorthwyo a chynghori ynghylch ailagor lleoliadau cymunedol mewn ffordd ddiogel. Sefydlwyd panel aml-asiantaethol o arbenigwyr ac maent yn parhau i gyfarfod bob wythnos i drafod ymholiadau, monitro sialensiau a rhannu gwybodaeth."

Yn ogystal, mae'r Grŵp Prosiect yn parhau i ystyried darnau ymchwil amrywiol sy'n ceisio nodi effaith y pandemig ar gymunedau. Cafodd y Grŵp Prosiect gyflwyniad am Brosiect Yfory – Prosiect ar y cyd rhwng Bro360 a Radio Beca, sy'n seiliedig ar arolwg 3

chwestiwn er mwyn darganfod sut y mae'r cymunedau yn rhyngweithio, a nodi'r pethau cadarnhaol a'r pethau negyddol sydd wedi digwydd yn sgil y pandemig. Estynnir gwahoddiad pellach i gynrychiolydd o Brosiect Yfory roi diweddariad i'r Grŵp Prosiect yn ystod y misoedd nesaf, a fydd yn cyfrannu at waith y grŵp yn y dyfodol, gan sicrhau bod unrhyw enghreifftiau cadarnhaol o arfer da yn cael eu cadw.

Bydd astudiaeth gan Ysgol Fusnes Aberystwyth ynghylch effaith COVID-19 sy'n benodol i breswylwyr a busnesau cefn gwlad Ceredigion yn cynorthwyo hefyd wrth gyfrannu at unrhyw waith i gynorthwyo cymunedau yn well wrth i'r adfer barhau.

4. Cydgynhyrchu

Fel y soniwyd yn flaenorol, mae'r Grŵp Prosiect yn awyddus i archwilio'r cyswllt posibl rhwng Cyllidebu Cyfranogol fel man cychwyn ar gyfer cydgynhyrchu. Cafwyd trafodaethau gyda Severn Wye yn barod ynghylch peilota'r dull Cyllidebu Cyfranogol er mwyn datblygu'r cynlluniau gweithredu a'r asesiad anghenion a gynhaliwyd yng Ngheinewydd trwy'r Rhaglen Dyfodol Gwledig, gan sicrhau y dosbarthir cronfeydd allweddol i gymunedau. Yn ogystal, adroddir am Grant Adfer Gwirfoddolwyr COVID-19 yn ystod cyfarfodydd y Grŵp Prosiect, a fydd yn hyrwyddo cyfleoedd i gymunedau feithrin sgiliau ac ymwybyddiaeth ynghylch cymorth cyntaf, meithrin hyder ac iechyd meddwl, yn ogystal â chynorthwyo'r broses o weithredu cynlluniau wrth gefn cymunedol. Yn ogystal, bydd y prosiect yn ceisio dathlu gwirfoddoli fel gweithred, a'r manteision cysylltiedig i iechyd pobl. Bydd sefydlu plattfform [Cysylltu Ceredigion](#) lle y gall cymunedau ffurfio cysylltiadau, rhannu gwybodaeth a chyfnewid cynigion gwirfoddoli, yn ogystal ag ymgyrch [Cysylltu â Charedigrwydd](#), sy'n annog preswylwyr i gynorthwyo ei gilydd mewn ffordd anffurfiol trwy gyflawni gweithredoedd caredig, yn cynorthwyo i ategu'r neges hon. Mae'r Grŵp Prosiect yn parhau i hyrwyddo cyfeiriaduron [Dewis Cymru](#) ac [Infoengine](#) hefyd, lle y gall unigolion archwilio cyngor ac amrediad o wasanaethau sydd ar gael ar draws Cymru a'u hardal benodol nhw.

"...peilota'r dull Cyllidebu Cyfranogol er mwyn datblygu'r cynlluniau gweithredu a'r asesiad anghenion a gynhaliwyd yng Ngheinewydd trwy'r Rhaglen Dyfodol Gwledig, gan sicrhau y dosbarthir cronfeydd allweddol i gymunedau."

Gweithredu Arfaethedig yn y Dyfodol

Bydd y Grŵp Prosiect yn parhau i ddatblygu'r gwaith fel yr amlinellir uchod pan fo hynny'n briodol yn ystod y flwyddyn i ddod, gan barhau i fod yn hyblyg ac yn ymatebol i anghenion y gymuned yn ôl yr angen. Mawr obeithir y bydd modd i'r gwaith ar y Cynlluniau Bro barhau, ac y bydd y Grŵp Prosiect yn gallu cynorthwyo gweithio gyda chymunedau a swyddogion allweddol er mwyn sefydlu Tasgluoedd i gydgyllunio a chyflwyno datrysiadau er mwyn bodloni anghenion a nodwyd yn y broses wrth symud ymlaen.

Bydd y trafodaethau'n parhau ynghylch cyflawni'r dull Cyllidebu Cyfranogol yng Ngheinewydd, er mwyn datblygu'r canfyddiadau a bennwyd fel rhan o Raglen Dyfodol Gwledig, a fydd yn ceisio cynorthwyo'r gymuned i roi sylw i ddatrysiadau ar gyfer y problemau sy'n ymwneud â byw mewn ardaloedd gwledig. Yn ogystal, bydd Grŵp Gorchwyl a Gorffen Deall Ein Cymunedau yn parhau i gynorthwyo'r broses Aseiad Llesiant Lleol.

Bydd y Grŵp Prosiect yn parhau i gryfhau cysylltiadau, archwilio cyfleoedd ar gyfer gwneud gwaith ymgysylltu parhaus ac annog ffyrdd cydgynhyrchiol o weithio gyda chymunedau a phartneriaid ar lefel leol a rhanbarthol. Rhagwelir y bydd Engagement HQ yn offeryn hynod o werthfawr wrth gynnwys ymgysylltu parhaus yn ein gwaith o ddydd i ddydd, gan sicrhau bod gwybodaeth berthnasol ynghylch sicrhau a darparu mewn perthynas ag unrhyw gynlluniau grant neu gyllid eisoes ar gael fel rhan o ystorfa ganolog er mwyn osgoi syrffed ar ymgynghori. O ystyried hyn, bydd y Grŵp Prosiect yn cynorthwyo wrth brofi'r wefan, a bydd yn parhau i weithio mewn partneriaeth er mwyn sicrhau y caiff ei chyflawni a'i rheoli i'w photensial llawn.

Yn ogystal, mae'r Grŵp Prosiect yn bwriadu datblygu a chyflwyno rhaglen sgiliau ymgysylltu ar gyfer gweithlu partner BGC, a fydd yn cynnwys technegau cydgynhyrchu, gan sicrhau bod pob cysylltiad yn bwysig.

"...parhau i gryfhau cysylltiadau, archwilio cyfleoedd ar gyfer gwneud gwaith ymgysylltu parhaus, ac annog ffyrdd cydgynhyrchiol o weithio gyda chymunedau."

Galluogi pob plentyn i gael y dechrau gorau mewn bywyd.

Cefnogi parodrwydd rhieni drwy ymyrraeth gynnar, goresgyn anghydraddoldeb, a hybu dysgu cyfannol.

Blaenoriaethau a Adolygwyd

Mae amcanion allweddol y Grŵp Prosiect hwn yn rhan bwysig o'r gofyniad i BGC Ceredigion atal anghydraddoldeb parhaus a diffyg gwasanaethau cyffredinol er mwyn cynorthwyo plant. Bellach, mae'r gwaith hwn yn seiliedig ar fodel cymorth pob oed sy'n manteisio ar y cyfleoedd ar gyfer cydweithio ymarferol, ac sy'n ceisio gwella canlyniadau bywyd pawb. Er mwyn cyflawni'r amcanion hyn, mae gofyn cydweithio ac ymyrryd. Cyflawnir y gwaith cychwynnol trwy bartneriaid BGC, gyda cham gweithredu hirdymor i sicrhau bod gwasanaethau cyffredinol yn cynnwys adnoddau da, a'u bod yn hygyrch i bawb ac yn cael eu defnyddio gan bawb.

Camau allweddol a gyflawnwyd yn ystod 2020/21

Ar gyfer 2020/21, roedd y camau gweithredu a gydgyhyrchwyd ar gyfer y Grŵp Prosiect hwn fel a ganlyn:

- Canolbwyntio ar raglenni, strategaethau a pholisïau sy'n anelu at gydgyhyrchu system integredig ar gyfer y Blynyddoedd Cynnar.
- Cynorthwyo gwaith integredig i sefydlu'r canolfannau Llesiant.
- Ystyried ac ymchwilio i fodolau hybrid posibl er mwyn darparu gwasanaethau ar gyfer cymunedau.

Mae creu'r amgylchedd er mwyn galluogi pob plentyn i gael y cychwyn gorau mewn bywyd yn hanfodol ac er mwyn ymdrechu i gyflawni'r amcan hwn, mae gwaith y Grŵp Prosiect hwn wedi cynorthwyo Prosiect Peilot Braenaru. Mae gwerthusiad o'r ddarpariaeth leol a gynhaliwyd gan gwmni Ymgynghorol Wavehill wedi cynnig y sylfaen ar gyfer darpariaeth barhaus y peilot, ac mae wedi cysylltu'r gwaith hwn gydag amcanion allweddol Strategaeth Ranbarthol y Blynyddoedd Cynnar hefyd.

Mae manteisio ar arbenigedd partneriaid a gwerthuso ymateb darparwyr gwasanaeth a defnyddwyr gwasanaeth wedi bod yn allweddol, ac mae hyn wedi galluogi i wasanaethau gael eu darparu mewn ffordd ddi-dor ar draws Ceredigion. Daeth y gofyniad am ddarpariaeth ddi-dor gwasanaethau cymorth yn bwysicach fyth gyda dyfodiad COVID-19 ac mae partneriaid wedi cydweithio er mwyn sicrhau darpariaeth barhaus cymorth, er bod hyn mewn model a ddiwygiwyd ac a addaswyd rhyw ychydig er mwyn adlewyrchu sialensiau'r cyfnod clo. Mae pwysigrwydd cynnal cyswllt a darparu cymorth wedi cynnig sylfaen ar gyfer yr holl agweddau ar y gwaith ac mae'r

profiad a sicrhawyd yn ystod y cyfnod hwn yn cael ei ddefnyddio nawr er mwyn cyfrannu at y ddarpariaeth yn y dyfodol.

Roedd sialensiau COVID-19 wedi cael effaith uniongyrchol ar ddarpariaeth gofal plant ar draws y Sir, wrth i leuedd gael eu colli pan welwyd darparwyr yn ei chael hi'n anodd cynnal y ddarpariaeth. Sianelwyd gwasanaethau cymorth er mwyn ymateb i'r her hon, ac er mwyn sicrhau bod darpariaeth ar gael wrth i ni symud i'r cyfnod adfer. Mae'r gwaith a wneir mewn partneriaeth rhwng y sector cyhoeddus a'r sector preifat i ddarparu gwasanaethau gofal plant yn hanfodol er mwyn sicrhau bod gwasanaethau cyffredinol ar gael er budd teuluoedd yn y Sir.

Mae ail nod y Grŵp Prosiect hwn wedi canolbwyntio ar gynllun a sefydlu Canolfannau Lles, ac mae hyn wedi cael ei seilio ar y Model Darparu Gwasanaethau Integredig arloesol a gefnogwyd gan Gyngor Sir Ceredigion. Mae gweithgarwch ymgynghori gyda phartneriaid wedi cyfrannu at gynllun y Ganolfan Les gyntaf a leolir yng Nghanolfan Hamdden Llanbedr Pont Steffan, gan bod y nod yn canolbwyntio'n fawr ar ddatblygu cyfleusterau integredig er budd unigolion a chymunedau. Trwy fabwysiadu model sy'n seiliedig ar sicrhau cymaint o hyblygrwydd ag y bo modd, bydd modd darparu amrediad o wasanaethau ar gyfer y cyhoedd, er budd pawb. Mae gweithgarwch ychwanegol er mwyn ymgynghori gyda phartneriaid wedi cychwyn, gyda'r nod o ymwreiddio'r model yn y datrysiadau gwasanaeth a gefnogir gan bartneriaid. Mae partneriaid BGC yn ystyried y cyfleoedd a ddarparir gan y Ganolfan Les er mwyn darparu gwasanaethau estynedig ac maent yn ystyried cysyniad model "prif ganolfan a lloerennau" hefyd, a fyddai'n galluogi'r ganolfan i estyn allan i gymunedau cyfagos. Mae cyfleoedd yn croesi terfynau darpariaeth gwasanaethau gan y sector cyhoeddus, y sector preifat a'r 3ydd sector er budd pawb trwy gyfrwng canolfannau sy'n rhai gwirioneddol gymunedol.

"...mae gweithgarwch ymgynghori gyda phartneriaid wedi cyfrannu at gynllun y Ganolfan Les gyntaf yn Llanbedr Pont Steffan, ac mae cysylltiadau yn cael eu hystyried dan y Gronfa Cydnerthedd Gwirfoddoli gyda ffocws uniongyrchol ar wasanaethau cymunedol."

Camau arfaethedig yn y dyfodol

Wrth i ni symud i'r cyfnod adfer, mae'r Grŵp Prosiect hwn yn gynyddol ymwybodol o flaenoriaethau a nodir a'r cyfeiriad strategol a amlinellir gan Lywodraeth Cymru ynghylch sefydlu canolfannau cymunedol. Nod y Grŵp Prosiect fydd meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth o uchelgais Llywodraeth Cymru, a bydd yn ceisio cyd-lunio datrysiadau ar draws Ceredigion.

"...yr uchelgais yw gweld tua 30% o'r gweithlu yng Nghymru yn aros gartref neu'n agos i'w cartref yn y tymor hir. Dywedodd Llywodraeth Cymru ei bod yn dymuno

cynnig “mwy o hyblygrwydd i weithio o bell” i weithwyr, a honnodd y gallai hyn “ysgogi adfywio a gweithgarwch economaidd mewn cymunedau”.

Bydd y Grŵp Prosiect yn ystyried potensial a chwmpas datrysiadau newydd ymhellach, a bydd yn bwrw ymlaen gyda thrafodaethau gyda phartneriaid ac yn cynnwys gweithgarwch i fapio asedau partneriaid er mwyn cynorthwyo canolfannau gweithio cymunedol.

Galluogi cymunedau i ffynnu, i fod yn gynaliadwy ac yn gysylltiedig trwy gefnogi'r broses o drawsnewid rhagolygon economaidd.

Gwella'r seilwaith ffisegol a digidol i gefnogi datblygiad economaidd, gan gynnwys cartrefi addas a fforddiadwy.

Blaenoriaethau a Adolygwyd

O ystyried natur wledig Ceredigion a'r ffaith ei bod yn bell i ffwrdd o ganolfannau economaidd mawr, mae'r Sir o reidrwydd yn ddibynnol iawn ar gyflogaeth y sector cyhoeddus. Mae gofyn cael mwy o gyfleoedd i ymestyn y gyflogaeth hon er mwyn lleihau'r risg i ffyniant hirdymor y Sir. Mae amcanion y Grŵp Prosiect hwn yn seiliedig ar bennu datrysiadau y byddant yn lleihau'r risg hwn, gan ehangu'r gyflogaeth trwy gyfrwng ymyriadau a mentrau sy'n ceisio datblygu'r economi sylfaenol a gwella'r seilwaith. Gyda chyswllt uniongyrchol partneriaid o'r sector cyhoeddus, y sector preifat a'r 3ydd sector, caiff datrysiadau eu cynllunio i adlewyrchu eu persbectif a'u hawydd i greu busnesau arloesol a chynaliadwy sy'n manteisio ar sgiliau ac arbenigedd pobl leol.

Mae'r Grŵp Prosiect wedi bod yn ymwneud yn fawr gyda'r gwaith o siapio Strategaeth Economaidd 2020-35 a chytunwyd ar hon yn ystod cyfarfod y Cabinet ym mis Mawrth 2021. Mae'r ddogfen hollbwysig hon wedi helpu i bennu'r meysydd y mae angen canolbwyntio arnynt yn ystod 2021/22.

Pan ddechreuodd y Grŵp Prosiect gyfarfod unwaith eto yn ystod chwarter cyntaf 2021, ei dasg gyntaf oedd cynnal adolygiad ar y cyd o'r blaenoriaethau. Ystyriodd y Grŵp Prosiect y blaenoriaethau canlynol:

- Grŵp gorchwyl dadansoddi data – Beth mae'r data yn ei olygu ar gyfer menter ac arloesedd?
- Grŵp gorchwyl cyd-leoli ac arallgyfeirio busnes – A ddylai hyn fod yn sail i'r model datblygu busnes gofynnol?
- Ymyrraeth Menter – A ydym yn deall amrediad ac effeithiau posibl yr ymyriadau sy'n bodoli eisoes?
- Grŵp gorchwyl ar gyfer sector penodol – A ddylem ystyried gofynion sectorau unigol o bryd i'w gilydd?
- Ffocws ar le – Sut allwn siapio dyfodol canol trefi, beth sy'n bwysig ar gyfer eu bywiogrwydd yn y dyfodol?

Hefyd yn ystod 2020/21, gofynnodd Llywodraeth Cymru i Geredigion arwain prosiect yng Nghanolbarth Cymru a fyddai'n ceisio Creu Cyfoeth yn yr Economi Sylfaenol trwy gyfrwng dulliau caffael blaengar. Fel rhan o hwn, mae ystod helaeth o bartneriaid wedi rhannu gwybodaeth ar draws sectorau allweddol gyda'r amcan o wella'r cyfleoedd sydd ar gael ar draws y rhanbarth i ehangu'r plattform busnes a chadw cyfoeth yn lleol.

Cyflawnir y gwaith hwn gan y Ganolfan Strategaethau Economaidd Lleol (C.L.E.S) ac mae ganddi y nodau penodol canlynol:-

- **Achosi newid systemig mewn economïau lleol** ar draws Cymru:
  - trwy weithio gyda **sefydliadau angori** mewn **ardaloedd Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus** dethol yng Nghymru er mwyn cyflwyno ac ymwreiddio cysyniad **creu cyfoeth cymunedol** yn yr ardaloedd hyn
  - a lledaenu gwersi polisi ac arfer ar draws Cymru;
- Gyda ffocws penodol ar **ddulliau caffael blaengar**

Camau allweddol a gyflawnwyd yn ystod 2020/21

Yn ystod rhan helaeth o 2020/21, ataliwyd camau gweithredu y Grŵp Prosiect hwn wrth i'w aelodau frwydro i ymateb i sialensiau COVID-19. Bu aelodau'n gweithio gyda byd busnes er mwyn darparu cymorth mentrau Llywodraeth Cymru yn gyflym. Cynlluniwyd y rhain ar fyrder er mwyn cynorthwyo'r sector preifat lleol i oroesi. Rhoddwyd blaenoriaeth i ddarparu'r strwythurau cymorth yr oeddent yn angenrheidiol er mwyn galluogi busnesau ac unigolion i oroesi y tu hwnt i'r pandemig.

Mae llais y sector preifat yn allweddol i'r grŵp hwn ac yn ystod y cyfnod heriol hwn, mae hi wedi bod yn anodd iawn cynnal mewnbyn y sector preifat, ond mae'r grŵp yn rhoi sylw i'r mater hwn nawr wrth iddo fwrw ymlaen gyda meysydd gwaith penodol.

Wrth i'r cyfyngiadau lacio ac ar ôl ystyried y sefyllfa yn fanwl, mae'r Grŵp Prosiect wedi cytuno y bydd yn canolbwyntio ar ddwy elfen allweddol yn y dyfodol, sef ymyriadau cymorth a rhoi ffocws ar goleddu natur y stryd fawr sy'n newid, a'r cynhyrchion a gynigir arni, ac mewn trefi marchnad.

"... sefydlwyd Grwpiau Gorchwyl a Gorffen er adolygu'r ymyriadau yr oeddent yn ceisio ehangu'r seilwaith cyflogaeth, er mwyn manteisio ar uchelgais y sector preifat ac er mwyn diffinio ffocws Lle ymhellach – Sut ydym yn siapio dyfodol canol trefi, beth sy'n bwysig i'w bywiogrwydd yn y dyfodol, eu gweithgarwch ymchwil a datblygu ar draws y Sir."

Er mwyn cyd-fynd â'r gwaith hwn, cynhaliwyd sawl gweithdy fel rhan o'r prosiect caffael – 'Creu Cyfoeth yn yr Economi Sylfaenol' ac mae'r rhain wedi ystyried pum sector allweddol, sef:

- Gwella Cyfleoedd ar gyfer Busnesau Bach a Chanolig Lleol
- Adeiladu ac Ôl-osod
- Caffael Bwyd
- Cymorth ar gyfer Cyflenwyr Cynhyrchiol
- Cychwyn Busnes Newydd.

Adolygwyd nodau'r prosiect hwn yn erbyn y sialensiau sy'n codi yn sgil COVID-19 hefyd, a gwnaethpwyd y diwygiadau allweddol canlynol i gynllun y prosiect:

- Yng ngoleuni COVID-19, mae'r gwaith yn cynnwys ffocws penodol ar **gynorthwyo busnesau lleol sydd mewn perygl neu sy'n agored i niwed** o ganlyniad i'r pandemig, a chynorthwyo twf **cyfleoedd cyflogaeth lleol**.
- Yn ogystal, rydym yn archwilio rhai agweddau ar **wariant asiantaethau cenedlaethol ar draws Cymru** (e.e. gwariant GIG Cymru sy'n gysylltiedig â bwyd).

"... cynhaliwyd sesiynau gweithdy er mwyn mapio gwerth sectorau unigol allweddol ac er mwyn nodi cyfleoedd pellach i leihau colli cyfoeth gan gymunedau lleol."

Camau arfaethedig yn y dyfodol

Mae'r Grŵp Prosiect hwn yn ymwybodol iawn o'r ffaith bod y tirlun yn newid yn ein trefi marchnad, ac mae'n dymuno canolbwyntio ei waith ar adnabod dulliau a chynhyrchion newydd. Rhoddir pwyslais ar ymchwil a datblygu a chynllunio datrysiadau arloesol. Ystyrir bod annog datblygiad sgiliau yn allweddol ar gyfer dyfodol busnesau yn yr ardal yn y tymor hir, a bernir bod manteisio ar botensial cudd yr Economi Sylfaenol yn ysgogydd allweddol yn y gwaith hwn.

O ystyried pwyslais sectorol y gwaith a gyflawnwyd hyd yn hyn, ystyrir ei bod yn ymarferol disgwyl gweld cyfraniad cynyddol i'r economi dros y blynyddoedd nesaf.

Galluogi pobl i greu ac i fanteisio ar gyfleoedd ac ymateb i heriau drwy gydol eu bywydau.

Gwella sgiliau galwedigaethol a sgiliau bywyd, meithrin hyder a galluogi pobl i ymateb yn gadarnhaol i newid.

Blaenoriaethau a Adolygwyd:

Gydag Egwyddorion Canllaw Cydnerthedd Cymunedol a Chydnerthedd Unigol yn sail i 6 Nod Llesiant y Cynllun Llesiant Lleol, nid yw sicrhau bod ein cyflogeion yn y sector cyhoeddus yn meddu ar y sgiliau a'r gallu i oresgyn cyfnodau pontio, sialensiau a wynebu newid fyth wedi bod yn bwysicach yng ngoleuni pandemig COVID-19. Nid yw ein cydnerthedd ar lefel gymunedol ac ar lefel unigol erioed wedi cael ei herio mewn ffordd mor eang ac amlweddog, wrth i gyflogeion orfod addasu i ffordd hollol newydd o weithio a chyfathrebu bron dros nos. Roedd gan Grŵp Prosiect Hyfforddiant Cydnerthedd rôl hanfodol i'w gyflawni wrth sicrhau bod staff yn ein sefydliadau BGC yn teimlo'n hyderus ynghylch lefel y cymorth lles a ddarparwyd yn eu gweithleoedd priodol, a'u bod yn meddu ar y sgiliau angenrheidiol i ymdopi yn unol â'r amgylchiadau. Cynhaliwyd adolygiad o'r blaenoriaethau cyfredol er mwyn sicrhau bod gwaith y Grŵp Prosiect yn bodloni anghenion sefydliadau partner yng ngoleuni'r pandemig, gan gydnabod y dylai'r rhaglen waith barhau i fod yn hyblyg er mwyn ymateb i newidiadau mewn amgylchiadau pan fo hynny'n briodol.

Ar gyfer 2020/21, roedd y camau gweithredu a gydgynhyrchwyd ar gyfer y Grŵp Prosiect hwn fel a ganlyn:

- Sefydlu cofrestr o adnoddau ar gyfer holl sefydliadau BGC.
- Nodi unrhyw fylchau mewn hyfforddiant ac angen yn seiliedig ar ganfyddiadau'r daenlen adnoddau.
- Datblygu hyfforddiant ar y cyd ar gyfer sefydliadau BGC, yn seiliedig ar fylchau a'r angen.

Camau allweddol a gyflawnwyd yn ystod 2020/21:

1. Cofrestr Adnodd Hyfforddiant Cydnerthedd

Prif ffocws y Grŵp Prosiect yn ystod y cyfnod hwn oedd adolygu enghreifftiau o hyfforddiant perthnasol yn llawn, gan ganolbwyntio ar ddatblygu'r cydnerthedd a gynigir i staff ar hyn o bryd ar draws yr holl sefydliadau partner. Fel y soniwyd yn flaenorol, roedd yr ymarfer hwn yn arbennig o bwysig yn dilyn dyfodiad pandemig COVID-19, lle y mae sefydliadau wedi bod yn ymateb yn gyflym er mwyn sicrhau lles parhaus eu staff. Roedd un o'r prif sialensiau lle y ceisiwyd cael ystorfa o Hyfforddiant Cydnerthedd sefydliadol yn flaenorol, yn ymwneud â chadarnhau diffiniad o'r hyn a olygir gan Hyfforddiant Cydnerthedd, a chydabyddiaeth ddilynol enghreifftiau sy'n

briodol i'w cynnwys yn yr adnodd hwn. Gydag ystod mor eang o ffynonellau cymorth yn cael eu cynnig ar draws sefydliadau, gan gynnwys gwasanaethau llinell gymorth a grwpiau cymorth, roedd hi'n hanfodol bod y diffiniad cytunedig yn amlinellu y dylid strwythuro unrhyw sesiynau a gydnabyddir fel hyfforddiant mewn ffordd a fyddai'n cynnwys darparu gwybodaeth a strategaethau gweithredol, gyda ffocws clir ar atal a / neu gymorth y byddai modd ei rannu ar draws sefydliadau pa bai gofyn gwneud hynny. O ystyried hyn, cytunodd y Grŵp Prosiect ar y diffiniad canlynol o Hyfforddiant Cydnerthedd mewn sefydliadau.

"Yng nghyd-destun y Grŵp Prosiect hwn, bydd cyfeiriadau at hyfforddiant (unrhyw ffurf lles a / neu gydnerthedd) yn canolbwyntio ar sesiynau rhagweithiol sy'n cynnig cyfleoedd i gyflogeion glywed sut i wella eu lles, gan gynnig y wybodaeth iddynt a fydd yn eu galluogi i ymateb i sialensiau dyddiol mewn ffordd ymarferol ac wedi'i pharatoi, yn ogystal â dysgu pa fecanweithiau cymorth sy'n bodoli yn y sefydliad ac yn ehangach os bydd gofyn eu cael."

Prif nod creu catalog o adnoddau oedd helpu i hwyluso cyfleoedd dysgu ar y cyd, atal dyblygu, yn ogystal â nodi anghenion cyflogeion yn y dyfodol ar draws sefydliadau. Er mwyn cyflawni hyn, lluniwyd Cofrestr Hyfforddiant Cydnerthedd ar ffurf taenlen Excel ac fe'i lanlwythwyd yn ganolog ar wefan MS Teams y Grŵp Prosiect. Sefydlwyd y wefan Teams ar ôl i'r pandemig gychwyn er mwyn hwyluso cyfathrebu gwell rhwng cyfarfodydd ac fel storfa ar gyfer dogfennaeth y Grŵp, gan gynnwys templedi adroddiadau a dogfennaeth fyw. Roedd y storfa ganolog yn rhoi'r rhyddid i bartneriaid lenwi'r Gofrestr Hyfforddiant Cydnerthedd gyda chyfleoedd sydd eisoes ar gael i gyflogeion BGC trwy eu sefydliad pan fo hynny'n gyfleus. Mae'r Gofrestr yn amlinellu manylion hollbwysig megis cynnwys yr hyfforddiant, y costau posibl, manylion gwerthuso, yn ogystal â'r sawl y mae'r hyfforddiant yn addas ar eu cyfer. Mae aelodau'r Grŵp Prosiect yn parhau i ddiweddarau'r Gofrestr yn ôl yr angen, er mwyn sicrhau bod y ddogfen fyw yn cael ei diweddarau a'i bod yn adlewyrchu darlun sy'n newid yn gyson.

2. Nodi Bylchau ac Angen

Mae darn o ymchwil yn mynd rhagddo gan Brifysgol Aberystwyth mewn partneriaeth â Grŵp Prosiect Hyfforddiant Cydnerthedd BGC, sy'n ceisio archwilio dealltwriaeth staff gwasanaethau cyhoeddus o les a chydnerthedd, eu profiadau o unrhyw adnoddau neu hyfforddiant a gafwyd er mwyn cynorthwyo i feithrin cydnerthedd, ac er mwyn pennu sut y byddai modd cynorthwyo unigolion ymhellach i ddatblygu cydnerthedd a gwella'u lles. Fel y soniwyd yn flaenorol, bu'n rhaid i staff ymateb i newid ac ansicrwydd ar lefel nas gwelwyd ei thebyg o'r blaen yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, felly roedd y gwaith ymchwil yn ceisio canfod sut y mae profiad cyflogeion gwasanaethau cyhoeddus o COVID-19 wedi effeithio ar y capasiti ar gyfer cydnerthedd. Coladwyd gwybodaeth mewn sesiynau Grŵp Ffocws a gynhaliwyd gyda 3 sefydliad BGC, a bwriadir cynnal sesiynau ychwanegol ar gyfer 21-22. Mae rhai sgysiau cynnar yn awgrymu bod y canfyddiadau'n hynod o werthfawr wrth gyfrannu at gynnydd y Grŵp Prosiect wrth iddo symud ymlaen, er mwyn sicrhau bod yr angen a nodir gan gyflogeion yn cael ei fodloni. Mae prosiect pellach wedi cychwyn hefyd, sy'n ceisio ystyried y defnydd a wneir o leoedd adferol o fewn GIG, yn ogystal â chreu ystafelloedd ymneilltuo wedi'u seilio ar fyd natur, y byddant yn cynnig dirnadaeth o gydnerthedd. Er y bu recriwtio yn weithgarwch heriol yn ystod y pandemig, y gobaiith yw y dylid bod

modd hyrwyddo'r prosiect hwn ymhellach, ac y byddai modd adrodd unrhyw ganfyddiadau yn ôl i'r Grŵp, gan gyfrannu at y camau nesaf i'w cymryd yn y dyfodol.

Mae'r Grŵp Prosiect yn parhau i fonitro a oes cwmpas i rannu hyfforddiant sefydliadol gyda chymunedau a gwirfoddolwyr, gan sicrhau y caiff cysylltiadau eu creu gyda Grwpiau Prosiect Deall Ein Cymunedau BGC pan fo hynny'n briodol. Cafodd CAVO gyllid gan Lywodraeth Cymru a oedd yn canolbwyntio ar gynorthwyo gweithgarwch gwirfoddoli yn ystod y cyfnod adfer, ac roeddent yn awyddus i bennu a oedd cwmpas ar gyfer cynnig y cyfle i gymunedau lleol feithrin sgiliau ac ymwybyddiaeth benodol o hyfforddiant cymorth cyntaf, ymwybyddiaeth o iechyd meddwl ac ymwybyddiaeth o feithrin hyder. Anogwyd aelodau'r Grŵp Prosiect i gysylltu â CAVO pe byddai grwpiau neu sefydliadau yn dymuno gwneud cais i fod yn rhan o bortffolio o ddarparwyr sy'n gallu darparu sesiynau i wirfoddolwyr mewn cymunedau ar draws Ceredigion. Bydd y Grŵp Prosiect yn parhau i gwmpasu a nodi cyfleoedd i gydweithio gyda Grŵp Prosiect Deall Ein Cymunedau BGC yn y dyfodol, er mwyn rhannu adnoddau pan fo hynny'n briodol.

Fel y soniwyd yn flaenorol, y prif nod wrth sefydlu'r Gofrestr Hyfforddiant Cydnerthedd ar y cyd oedd helpu i hwyluso cyfleoedd dysgu ar y cyd, atal dyblygu, yn ogystal â nodi angen cyflogeion ar draws sefydliadau yn y dyfodol. Wrth i aelodau'r Grŵp Prosiect barhau i lenwi'r Gofrestr Hyfforddiant Cydnerthedd, ystyrir unrhyw fylchau y byddant yn dod i'r amlwg ar ôl sicrhau darlun llawn, gan fyfyrion am ganfyddiadau gwaith ymchwil y Grŵp Prosiect hefyd, a fydd yn amlygu ymhellach feysydd i ganolbwyntio arnynt wrth symud ymlaen.

"Mae darn o ymchwil yn mynd rhagddo mewn partneriaeth gyda Grŵp Prosiect Hyfforddiant Cydnerthedd BGC, sy'n ceisio archwilio dealltwriaeth staff gwasanaethau cyhoeddus o les a chydnerthedd, eu profiadau o unrhyw adnoddau neu hyfforddiant a gafwyd er mwyn cynorthwyo i feithrin cydnerthedd, ac er mwyn pennu sut y byddai modd cynorthwyo unigolion ymhellach i ddatblygu cydnerthedd a gwella'u lles."

3. Datblygu Hyfforddiant ar y Cyd ar gyfer Sefydliadau BGC

O ganlyniad i'r ffaith y bu angen ymateb ar fyrder er mwyn sicrhau lles cyflogeion dros y flwyddyn ddiwethaf, bydd aelodau'r Grŵp Prosiect a'r BGC ehangach yn ystyried a yw cyfleoedd i ddatblygu hyfforddiant ar y cyd ar gyfer sefydliadau BGC yn ymarferol o hyd ar yr adeg hon. Bydd canfyddiadau'r trafodaethau hyn, yn ogystal â'r llwybrau a amlygwyd uchod, yn cynorthwyo wrth ddylanwadu ar gyfeiriad y Grŵp Prosiect o hyn ymlaen.

Gweithredu Arfaethedig yn y Dyfodol:

Bydd y Grŵp Prosiect yn parhau i ddatblygu'r gwaith a wnaethpwyd yn barod, gan geisio sicrhau bod y Gofrestr Hyfforddiant Cydnerthedd yn adlewyrchu'r sefyllfa ddiweddaraf o ran y cyfleoedd a gynigir i staff ar draws pob sefydliad BGC. Yn benodol, ac ar ôl sicrhau darlun llawn o'r cyfleoedd a gyflawnwyd, bydd y Grŵp Prosiect yn myfyrion a oes cyfleoedd i rannu rhaglenni hyfforddiant ar draws sefydliadau neu gyda'n grwpiau cymunedol pan fo hynny'n briodol. Os bydd dymuniad o hyd i ddatblygu

rhaglen hyfforddiant ar y cyd ar draws sefydliadau BGC, bydd y Grŵp Prosiect yn ystyried y bylchau o ran yr angen a nodwyd fel rhan o'r broses fapio, gan ymateb mewn ffordd briodol er mwyn sicrhau bod y cymorth priodol yn cael ei gynnig i gyflogeion BGC yn unol â'r galw.

Bydd y Grŵp Prosiect yn parhau i gynorthwyo gwaith ymchwil y Grŵp Ffocws, gan gwmpasu cyfleoedd er mwyn cynnal sesiynau pellach gyda sefydliadau BGC nad ydynt wedi cymryd rhan eto. Bydd canfyddiadau gwaith ymchwil y Grŵp Ffocws yn cynorthwyo wrth nodi'r materion sy'n peri pryder i staff gwasanaethau cyhoeddus, gan ganiatáu i drafodaethau gael eu cynnal ynghylch y ffordd orau o fodloni'r anghenion hyn o ystyried adfer yn dilyn COVID-19. Wrth i'r cyfnod adfer fynd yn ei flaen, bydd Cynllun Gweithredu y Grŵp Prosiect yn parhau i fod yn hyblyg er mwyn sicrhau hylifedd yr ymateb yn unol â natur anwadal y pandemig. Gan ystyried lles, bydd y Grŵp Prosiect yn cynorthwyo proses yr Asesiad Llesiant Lleol hefyd, trwy gymryd rhan mewn gweithdy ymgysylltu wedi'i hwyluso, a fydd yn cynnwys trafodaethau a pholiau byrion, yn ogystal â sesiwn ddilydol a fydd yn cynnwys adborth am yr asesiad drafft yn dilyn ymgynghoriad.

Mae'r Grŵp Prosiect wedi parhau i gael diweddariadau ynghylch y datblygiadau gyda Chanolfan Tir Glas ar Gampws Llanbedr Pont Steffan Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant. Yng ngoleuni'r pandemig, mae'r Brifysgol a'r partneriaid yn mynd trwy'r broses o ailystyried potensial Llanbedr Pont Steffan yn y dyfodol, a rôl y Brifysgol wrth gynorthwyo gweledigaeth integredig ar gyfer y dref. Nod Canolfan Tir Glas yw hyrwyddo'r diwydiant bwyd lleol, cynladwyedd lleol, cydnerthedd a menter o fewn cyd-destun gwledig, a bydd yn canolbwyntio ar gryfhau seilwaith economaidd Llanbedr Pont Steffan. Bydd y diweddariadau hyn yn parhau i fod ar agenda y Grŵp Prosiect, ac ystyrir cyfleoedd i gynorthwyo a chael cyswllt gyda'r maes gwaith hwn yn ôl yr angen.

“Os bydd dymuniad o hyd i ddatblygu rhaglen hyfforddiant ar y cyd ar draws sefydliadau BGC, bydd y Grŵp Prosiect yn ystyried y bylchau o ran yr angen a nodwyd fel rhan o'r broses fapio, gan ymateb mewn ffordd briodol.”

Grŵp Prosiect Atebion Cymdeithasol a Gwyrdd ar gyfer Iechyd

Galluogi pobl i fyw bywydau gweithgar, hapus ac iach.

Cefnogi iechyd corfforol a meddyliol a gwella llesiant drwy hyrwyddo ffyrdd iach o fyw.

Nid yw'r Grŵp Prosiect hwn wedi cyfarfod yn ystod 2020/21 o ganlyniad i Bandemig COVID-19. Fodd bynnag, mae partneriaid wedi ceisio sicrhau eu bod yn ymwybodol o'r datblygiadau diweddaraf i'r graddau ag y bo hynny'n ymarferol bosibl trwy gydol y cyfnod, trwy feithrin cysylltiadau trwy blatfformau cenedlaethol fel Basecamp.

Is-grwpiau Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion

Yn ogystal â'r 6 Grŵp Prosiect, ceir Is-Grwpiau sy'n adrodd i BGC Ceredigion. Isod, rhoddir crynodeb o waith yr Is-Grŵp Tlodi a'r Is-Grŵp Adsefydlu Ffoaduriaid.

Is-grŵp Tlodi BGC Ceredigion: Strategaeth Mynd i'r Afael â Chaledi 2020-22

Cyhoeddwyd Strategaeth Mynd i'r Afael â Chaledi 2020-22 ym mis Awst 2020 fel olynydd i Strategaeth Brwydro yn erbyn Tlodi Ceredigion 2016-20. Mae'r Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu sy'n cyd-fynd â hi yn cynnig ymateb fel partneriaeth i effaith Covid-19 yng Ngheredigion. Caiff ei monitro gan Is-grŵp Tlodi BGC Ceredigion, sy'n cyfarfod bedair gwaith y flwyddyn. Mae'r Fforwm Darparwyr Gwasanaethau Plant a Phobl Ifanc yn craffu materion sy'n ymwneud â Thlodi Plant, ac mae hwn yn cyfarfod wythnos cyn y mae Is-grŵp Tlodi BGC yn cyfarfod, er mwyn gallu ymateb i faterion yn syth.

Mae Strategaeth Mynd i'r Afael â Chaledi 2020-22 yn cynnwys tri amcan allweddol, fel y nodir isod, ac mae'r Cynllun Gweithredu yn cynnwys 65 o gamau gweithredu, a gyflawnir gan amrediad o bartneriaid BGC:

Tri amcan allweddol Strategaeth Mynd i'r Afael â Chaledi Ceredigion 2020-22
Ar y cyd ag asiantaethau sy'n bartneriaid, dod i ddeall effaith COVID-19, wrth iddi newid, ar y caledi y mae unigolion a theuluoedd yng Ngheredigion yn ei wynebu, a hynny drwy goladu a dadansoddi data.
Cydgysylltu ac atgyfnerthu gwaith ar y cyd ag asiantaethau sy'n bartneriaid i hyrwyddo a manteisio ar yr holl help a chymorth sydd ar gael.
Pennu bylchau o ran y cymorth sydd ar gael ac o ran yr anghenion caledi wrth iddynt newid i lunio ymyriadau cynnar effeithiol a fydd yn sicrhau bod unigolion a chymunedau'n fwy cydnerth wrth inni ddygymod ag effaith COVID-19.

Rhennir y Cynllun Gweithredu yn 3 colofn ar wahân o ran y gwaith gweithredu, ac mae'r rhain fel a ganlyn:

Tair colofn cynllun gweithredu Strategaeth Mynd i'r Afael â Chaledi
Colofn 1 – help i'r rhai sy'n dioddef caledi ariannol
Colofn 2 – help i'r rhai sy'n dioddef blinder, straen a gofid
Colofn 3 – sicrhau bod pobl yn gallu manteisio ar wasanaethau

Datblygwyd dangosfwrdd data er mwyn ein helpu i fonitro dangosyddion poblogaeth yr ydym yn rhagweld y byddant yn cael eu dylanwadu gan gyflawni Strategaeth Mynd i'r Afael â Chaledi 2020-22 a Strategaeth Economaidd Ceredigion 2020-35, ac mae hyn yn helpu i sicrhau bod camau gweithredu y ddwy strategaeth bwysig hon yn cyd-fynd.

Is-grŵp Adsefydlu Ffoaduriaid BGC

Addawodd BGC Ceredigion y byddai'n adsefydlu 50 o ffoaduriaid yr oeddent yn ffoi rhag y gwrthdaro yn Syria erbyn mis Mawrth 2020. Hwn oedd ein cyfraniad ni i addewid Llywodraeth y DU i adsefydlu 20,000 o ffoaduriaid dan y Cynllun Adsefydlu Unigolion Agored i Niwed. Bodlonwyd ymrwymiad Ceredigion ym mis Tachwedd 2019 a bodlonwyd ymrwymiad Llywodraeth y DU ym mis Chwefror 2021.

Yn dilyn hyn, aeth y Swyddfa Gartref ati i ailddatgan ei hymrwymiad i adsefydlu ffoaduriaid trwy ddatblygu Cynllun Adsefydlu y DU, ac mae BGC Ceredigion wedi addo adsefydlu 2 deulu y flwyddyn am y cyfnod y bydd y Swyddfa Gartref yn cynnal y lefelau cyllid presennol ar gyfer y cynllun. Mae Is-grŵp Adsefydlu Ffoaduriaid BGC yn cyfarfod dair gwaith y flwyddyn er mwyn cynorthwyo'r broses adsefydlu a monitro'r cynnydd integreiddio a gaiff ei sicrhau gan y rhai sydd wedi cyrraedd Ceredigion dan y cynllun. O ganlyniad uniongyrchol i Covid-19, oedwyd y gweithgarwch adsefydlu Ffoaduriaid yn ystod 2020/21. Mae'r 10 teulu sy'n byw yma ar hyn o bryd yn parhau i gael eu cynorthwyo gan wasanaeth cymorth y Groes Goch, a gomisiynir gan y Cyngor. Darparwyd cymorth rhith parhaus dros y ffôn, trwy alwadau fideo a WhatsApp. Prynwyd gliniaduron ar gyfer y teuluoedd er mwyn iddynt allu parhau gyda'u gwersi Saesneg ar-lein; yn ogystal, ymunont â sesiynau sgwrsio Saesneg ar-lein gyda gwirfoddolwyr, boreau coffi rhith gyda Phrifysgol Aberystwyth a 'Zymraeg' (Zumba trwy gyfrwng y Gymraeg) gyda'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol.

Roedd y teuluoedd wedi cymryd rhan yng Nghyfrifiad 2021 ac roeddent yn ddiolchgar am yr help a dargedwyd ar eu cyfer gan swyddog y cyfrifiad. Ym mis Ebrill 2020, bu prosiect Cinio Syria, cwmni menter cymdeithasol a sefydlwyd gan aelodau o Syria yn

uniongyrchol, yn darparu prydau poeth i staff Ysbyty Bronglais. Pan ofynnwyd iddynt esbonio pam eu bod wedi rhoi'r rhodd hwn, atebodd un o'r menywod fel a ganlyn:

"Ers i ni gyrraedd y DU, rydym wedi cael croeso cynnes. Mae pawb yn y gymuned wedi bod yn ein helpu ni ac yn ein cynorthwyo. Roeddem yn teimlo mai ein teulu ni ydyn nhw nawr ac mai'r wlad hon yw ein hail gartref. Gan bod y pandemig wedi digwydd, roeddwn yn ceisio meddwl am ffyrdd y gallem ad-dalu'r bobl hyfryd sydd wedi ein helpu ni a'n cynorthwyo. Gan ein bod yn cynnal prosiect Syria yn barod, crdraf mai'r ffordd orau yw trwy baratoi bwyd ar gyfer staff GIG. Aethom ati i goginio reis gyda llysiau, dail gwinwydd wedi'u llenwi. Sicrhaom bod y bwyd yn cynnwys llawer iawn o lysiau, fel ei fod yn ysgafn ac yn iach. Rydym wrth ein bodd bod pobl wedi gwerthfawrogi ein bwyd. Mae staff GIG yn haeddu llawer ac rydym yn dangos iddynt ein bod yn ddiolchgar am eu holl waith caled. Rydym oll yn aros gartref ac yn dilyn canllawiau'r Coronafeirws pan fyddwn gartref ac yn mynd allan. Rydw i a'm plant yn gwneud gwaith ysgol a llawer iawn o weithgareddau hwyliog gartref. Rydw i'n gweld eisiau cyfarfod bob wythnos ar gyfer Iftar yn ystod Ramadan. Arferem rannu ein prydau gyda'r gymuned Fwslimaidd yn Aberystwyth bob dydd Sul."

Dyma un enghraifft yn unig o'r ffordd y mae'r Is-grŵp hwn yn cael effaith gadarnhaol ar fywydau pobl sydd wedi setlo yn ein cymunedau. Bydd y gwaith hwn yn parhau wrth i'r Is-grŵp geisio cynnal ei gyflawniad llwyddiannus parhaus, ar sail y trefniadau cyllido presennol i adsefydlu 2 deulu o ffoaduriaid y flwyddyn yng Ngheredigion.

Fforwm Dyfodol Dwyieithog Ceredigion

Un o werthoedd craidd y cynllun Llesiant Lleol yw ei ymrwymiad i sicrhau na chaiff yr iaith Gymraeg ei thrin mewn ffordd lai ffafriol na'r Saesneg wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd. Mae wedi cydnabod hefyd bod cyfrifoldeb i weithio'n galed i hyrwyddo a hwyluso defnydd o'r Gymraeg, gan ei gwneud yn haws i bobl ddefnyddio'u sgiliau Cymraeg yn eu bywydau bob dydd. Yn ystod 2020/21, casglwyd tystiolaeth gan ystod helaeth o bartneriaid Fforwm Dyfodol Dwyieithog Ceredigion ynghylch y pedwar maes allweddol canlynol:

- Cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn ystod y cyfnod clo.
- Y sialensiau neu'r rhwystrau.
- Cynllunio ar gyfer y cyfnod addasu, ynghyd â'r cyfnod adfer hirdymor.
- Ystyried yr hyn y gallwn ei wneud yn well er mwyn cynyddu'r cyfleoedd i ddefnyddio'r iaith Gymraeg.

O ystyried yr effaith y mae COVID-19 wedi'i chael, cydnabuwyd bod yr argyfwng wedi newid ein bywydau mewn ffyrdd dramatig. Mae hyn wedi cynnwys ein perthnasoedd gyda phobl eraill yn ein cymunedau, ein teuluoedd, ein cartrefi a'n gweithleoedd; yn ei dro, mae hyn wedi cael effaith niweidiol ar gyfleoedd i ddefnyddio'r iaith Gymraeg mewn cyd-destun cymdeithasol. Daeth y cyfnod clo ar ein traws yn sydyn, a gweithredwyd datrysiadau digidol yn gyflym. Fodd bynnag, nodwyd bod y diffyg cymdeithasu diwylliannol wedi cael effaith ar ein defnydd o'r iaith Gymraeg, lle na fydd nifer o bobl yn gweld, yn clywed neu'n siarad Cymraeg am gyfnodau hir nawr. Bu'n

rhaid i sefydliadau ailystyried y ffyrdd y maent yn gweithredu ac yn darparu gwasanaethau i'r cyhoedd mewn ffordd radical dros y flwyddyn ddiwethaf.

Ar ôl casglu'r dystiolaeth gan bartneriaid, ystyriwyd yr adroddiad o'r enw "Cyfleoedd i Ddefnyddio'r Gymraeg yn ystod y Cyfnod Clo" gan BGC, gan ei fod yn cynnig cyfle euraid i rannu rhai o'r cyfleoedd newydd sydd wedi deillio o'r pandemig, gan geisio codi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd rhoi'r laith Gymraeg wrth wraidd unrhyw ddatblygiadau newydd.

Ystyriaethau a Chyflwyniadau eraill

Yn ogystal â'r prosiectau, y mentrau a'r strategaethau a nodwyd yn yr adroddiad hwn, mae aelodau BGC Ceredigion wedi ystyried a thrafod y canlynol yn ystod 2020/21:

- Menter Ymgyrch Dawns Glaw – Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru
- Adroddiad am y Cyfleoedd i Ddefnyddio'r Gymraeg yn ystod y Cyfnod Clo – Cyngor Sir Ceredigion
- Adroddiad Prosiect Cydnerthedd yr Hinsawdd Castellnewydd Emlyn – Cyfoeth Naturiol Cymru
- Ymateb ar y cyd gan BGC Ceredigion i ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ynghylch "Ailgydbwysu Gofal a Chymorth"